

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Π. Βρισμιτζάκη «Σαρκοφάγοι και 'Οβελίσκοι», έκδοση του συγγραφέα επιμελημένη άπτά «Γράμματα», 'Αλεξάνδρεια — 'Αθήνα 1928.

Ένα πολύ συμπαθητικό βιβλίο με ώραϊο ξόφυλλο φιλοτεχνιμένο άπτόν γνωστό έξπρессиόνιστα ζωγράφο Τάκη Καλμουχο. Δώδεκα υπέροχα συμβολικά σκίτσα του αισθητικού ζωγράφου μας κ. Μίμη Παπαδημητρίου στολίζουν τὰ διάφορα μέρη του βιβλίου.

'Από καιρό ό κ. Π. Βρισμιτζάκης δουλεύει τὸ σοννέτο. Είναι ή φόρμα πού προτιμᾷ, πού αγαπᾷ, ή μόνη κατάλληλη ἴσως για τὰ μυστικοπαθή συναισθήματα του και τή μουσική του προδιάθεση.

'Η συλλογή χωρίζεται σέ διάφορες ύποδιαιρέσεις μέσ στις όποιες κυριαρχοῦνε «τὰ σοννέτα του πόνου» και οι «ἀρχαῖες στῆλες».

Στὰ «'Εκεῖ κάτω» ό ποιητής φαίνεται κλεισμένος μέσα σ' ένα πόνο, ένα μεγάλο πόνο μᾶς χαμένης ἀγάπης. 'Η σκέψη ἐκείνης πού δέν ὑπάρχει πιά ἐμπνέει στόν ποιητῆ σειρά δλόκληρη τραγουδιῶν. Πότε τήν κλείνει μέσ σέ σαρκοφάγο, πότε ζητᾷ νά τήν ἀναστήσει, πότε κλαίει τή μοναξιά του ή τραγουδᾷ τὸ γέλοιο της πού ἔσβυσε.

Τὸ ἴδιο θλιμμένο μοτίβο κυριαρχεῖ και στὰ σοννέτα «Rediviva» και «Γαλήνη». Στὰ τελευταῖα τὸ αἶσθημα του πόνου γίνεται ἀνάμνηση :

- „ Ὡσάν λεπτός και ώραῖος σταλακτίτης
- „ πού πάνω του τὸ κῦμα ἀργά κυλάει
- „ και μαζεμένες ὠμορφιές κεντάει
- „ μέσα μου ρίζωσε ή ἀνάμνησή της”.

Στὰ σοννέτα «Γυναῖκες» καταλαβαίνουμε τήν ἐπίδραση τῆς ζωῆς πάνω στόν ποιητῆ. Είναι νέος και ή χαρά τῆς ζωῆς τόν συνεπαίρνει, (ή γυναῖκα ἐδῶ συμβολίζει τή ζωή). Και τραγουδᾷ μέ θαυμασμό, μέ ἀγάπη, σέ μιάν ὀρμητική δυναμικότητα — πούναι ή ἀντίδραση άπτόν τυρρανικό πόνο — τὰ συναισθήματά του για τή γυναῖκα.

Ζητάει τήν ἠδονή και τήν βλέπει παντοῦ, στήν «παιδούλα», στήν «περαστική», στή «μοντέρνα», σά νά θέλει νά γευτεῖ τόν ἔρωτα σ' ὄλες του τίς φάσεις.

Μά ό ποιητής δέν μπορεῖ νά ξεχάσει. Στὰ σοννέτα «τρελλός» πέφτει πάλι στήν πονεμένη του μελαγχολία, τόν βασανίζει τὸ μάταιο.

Ίσαμε δὼ εἶχαμε τὸν κ. Βοισμιτζάκη ὑποκειμενικὸ στὴν ποίησιν. Μὲ τίς “ἀρχαῖες στῆλες” μᾶς δείχεται περισσότερο γνώση.

Τὰ συννέτα αὐτὰ εἶναι ἐμπνευσμένα ἀπτὴν αἰγυπτιακὴ μυθολογία, θέμα μὲ τὸ ὁποῖο δὲν καταπιόστηκε ἀκόμα, μᾶς φαίνεται, τόσο ἐκτεταμένα, κανένας μας ποιητής, ἐνῶ εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ πλούσιο.

Εἶναι ἀξιοσημείωτη ἡ πρωτοτυπία τῆς ἐμπνευσῆς του καὶ ἡ ἐπιτυχία του στὸ συμβολικὸ εἶδος.

Ἔνα ἀπτὰ πεῖδ ὠραῖα ποιήματα μὲς στὶς “ἀρχαῖες στῆλες” εἶναι ὁ “Ὄρος” ἀπτὸν “κύκλον τοῦ Ὄσιρι”.

Ὁ Ὄρος πλήττει. Στὸν Ἄδη μέσα ξαπλωμένος, σιωπᾶ. Τῆ σκέψι του κάποια βαρεῖα ταράζει ἀνησυχία. Μὲς τὴν καρδιά του ἡ λαύρα βράζει καὶ στοὺς ἀνθρώπους τρέχει ὁ νοῦς του ἀλαφιασμένος.

Ἀναπολεῖ τὸν Ὄσιρι. Τὶ ἀγαπημένους ποῦνε ἀπὸ τοὺς θνητούς. Τὴν Ἰσιδα θαυμάζει, ποῦ τὴν λατρεύει ὁ κόσμος κι’ ὅλο τὴν θυμιάζει. Τὸν Ἀμμουν, πόσο κι’ αὐτὸς εἶναι λατρεμένος.

Καὶ θέλει ἀπὸ τῶν θεῶν τοὺς ἀγιασμένους τόπους νὰ φύγει. Στενός, μικρός τοῦ φαίνεται ἐδῶ ὁ χῶρος, τῶρα ποῦ τῶν θνητῶν ὀρέχτηκε τὰ κάλλη.

Καὶ λιγερός, κομψός, πάνω πετιέται ὁ Ὄρος, μὲ γερακιοῦ στολίζεται λαμπρὸ κεφάλι καὶ κατεβαίνει νὰ φωτίσει τοὺς ἀνθρώπους.

Τάκη Βαλασίδη «Ἔνα χαμένο ὄνειρο». Ρομάντζο. Ἐκδοσὴ τοῦ συγγραφέα ἐπιμελημένη ἀπτὰ «Γράμματα». Ἀλεξάνδρεια — Ἀθήνα 1928.

Τὸ ἔργο αὐτὸ μ’ ὅλο τὸ ρωμαντισμὸ του καὶ τὸ συνηθισμένο θέμα του συγκινεῖ, ὑποβάλλει. Δὲν εἶναι παραγεμισμένο μὲ ἀντικειμενικὲς παρατηρήσεις καὶ νοιώθει κανεὶς πῶς τῷζησε ὁ συγγραφέας τὸ ρομάντζο ποῦ γράφει. Ἔνας ἀγνός ἰδεολόγος ποῦ δὲν εἶδε τὰ ὄνειρά του νὰ πραγματοποιηθοῦν καὶ ποῦζησε τὸν πόνο.

Ὁ Παῦλος ἀγάπησε τὴ Δώρα ποῦ κι’ αὐτὴ τὸν ἀγαπᾶ· ἐνῶ κείνος φεύγει λίγον καιρὸ γιὰ ἐργασία οἱ γονεῖς τῆς ἐπιβάλλουν νὰ πάρει ἄλλον, τῆς ἐκλογῆς τοῦς. Ὑποκύπτει. Ὁ Παῦλος τὸ μαθαίνει ἀπὸ ἕνα γράμμα τῆς. Πέφτει βαρεῖα ἀρρωστος. Μόλις σηκωθεῖ, αὐτοκτονεῖ. Στὸ σημεῖο αὐτὸ καλύτερα νᾶλειπε ἢ ἀρρώ-

στεια· μετά μιὰ μεγάλη ἀρρώστεια εἶναι δύσκολο νὰ ἔχει κανεὶς τὴ θέληση καὶ τὴ δύναμη νὰ σκοτωθεῖ. Ἐκείνη σβύνει σ' ἓνα φθισιατρεῖο.

Τὸ ρομάντζο εἶναι γραμμéνο σὲ ἐπιστολές, καὶ κατορθώνει ὁ συγγραφέας μ' ὄλη τὴν περιορισμένη αὐτὴ φόρμα νὰ κρατᾷ μιὰν καλὴ ἀρχιτεκτονικὴ στὸ ἔργο του.

Ἡ γλῶσσα του ὁμαλὴ καὶ εὐχάριστη, τὸ ὕφος περιποιημένο. Ἄν κρίνομε ἀπὸ πρῶτο του βιβλίο ὁ κ. Βαλασίδης παρουσιάζεται μὲ πολλὰ προσόντα μυθιστοριογράφου.

Πειραιῶν Ἡμερολόγιον. Ἐκδοτικὴ εἰταιρεία «Ἐλβα» Πειραιεύς.

Ὁ κ. Χρῆστος Λεβάντας, πειραιώτης μὲ πολὺ γούστο ἐπιμελήθηκε τὸ Πειραιῖκὸ ἡμερολόγιον. Ὁ κ. Λεβάντας (Κ. Χατζηδάκης) ἀγκαλὰ καὶ νεώτατος (γεννήθηκε στὰ 1904) ἔχει ἐργασθεῖ πολὺ στὰ γράμματα — διεύθυνε μιὰ ἐφημερίδα, ἔβγαλε μιὰ συλλογὴ διηγημάτων, ἔγραψε γιὰ τὸ θέατρο, ἐπιμελήθηκε ἓνα περιοδικό, καὶ εἶναι τώρα σύμβουλος τῆς εἰταιρίας τῶν διανοουμένων Πειραιῶς.

Στὸ ἄρθρο «Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ Πειραιῶς» ὁ κ. Παχυνάκης δίνει πολλὰς πληροφορίες γιὰ τὰ σχολεῖα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κέντρου, πὺν ἀπτοὺς 65000 κατοίκους πὺν εἶχε στὰ 1907 καὶ τοὺς 80000 στὰ 1912 ἔφθασε τώρα (μὲ τὸν ἐρχομὸ τῶν προσφύγων) νὰ ἔχει ἄνω τῶν 400000. Τὸ ἄρθρο «Τὸ θέατρο στὸν Πειραιᾶ» τοῦ κ. Μπαρμπάτου μᾶς πληροφορεῖ γιὰ τὴν εὐγενικὴ προσπάθεια τοῦ θιάσου τῶν «νέων Πειραιῶς».

Μιὰ ὡραία εἰκόνα τοῦ ποιητῆ Ἀγγελου Σικελιανοῦ κοσμεῖ τις σελίδες τοῦ Πειραιῖκοῦ Ἡμερολογίου καὶ βρίσκουμε συνεργασία ἀπὸ πολὺ καλοὺς λογοτέχνους — Τέλλον Ἄγρα, Χάγερ Μπουφίδη, Μυρτιώτισσα, Κ. Φαλτάιτς, Τεῦκρον Ἀνθιά, Ἀπ. Μαγγανάρη.

Τὸ βιβλίον μᾶς δίνει δείγματα τοῦ ταλέντου πειραιωτῶν διηγηματογράφων «Τὸ μυστικὸ τοῦ παραγιού» τοῦ κ. Δήμου Ἀυγέρη, «Καὶ τὸ οὐρλιασμα ἀντήχησε» τοῦ κ. Πιτσάκη, «Τὸ τέλος ἐνὸς ἔρωτα» τοῦ κ. Μαράκη. Εἶναι καὶ οἱ τρεῖς νεότατοι.

Μιὰ διαίρεση τοῦ βιβλίου ὀνομάζεται «Οἱ πειραιῶτες ποιητές». Μᾶς παρουσιάζει τοὺς νεώτερους καὶ τοὺς πολὺ νέους — 14 ποιητὲς καὶ δύο ποιήτριες. Ἐνας ἀπτοὺς ποιητὲς (ὁ κ. Ε. Θεόφιλος) εἶναι ἀκόμη μαθητῆς, περίπου 18 χρονῶ. Ἀπτις δύο ποιήτριες ἡ Ρένα Ἀυγέρη (ἀδελφὴ τοῦ πειραιώτη διηγηματογράφου πὺν ἀναφέραμε πειὸ πάνω), 19 χρονῶ, γράφει γιὰ «παλῆς θυμησές».

Τῶν πολὺ γέων αὐτῶν ποιητῶν οἱ στίχοι εἶναι ἀρκετὰ καλοί. Σὲ δύο, τὸν Κ. Ἐμμανουήλ καὶ τὸν Μ. Παρασκευᾶ, ἡ ἔκφρασις εἶναι λίγο καθαφική.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Γ. ΚΙΤΡΟΠΟΥΛΟΥ: “*Ἐνα μεγάλο μῖσος*”. Ἐκδοσις δευτέρα. Ἐκδοτικὸς οἶκος Α. Κασσιγόνη, Ἀθήναι — Ἀλεξάνδρεια 1928.

CHRISTINA GALITZI: “*Sotiris Skipis*” traduit de l’Anglais par Philéas Lebesgue. Edition spéciale des Amitiés Méditerranéennes, Μασσαλία 1928.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

“*Ἑλληνικὰ Γράμματα*”. Δεκαπενθήμερο περιοδικό, Ἀθήνα. 16 Φεβρουαρίου — 1η Μαρτίου 1928.

Στὸ πρῶτο τεῦχος ὁ Κ. Ἀμαντος γράφει “Ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τοῦ Ρήγα” πληροφορίες γιὰ τὴ δράση του ἀπὸ νέα ἔγγραφα ἄγνωστα πού ἀντέγραψε τελευταῖα στὰ ἀρχεῖα τῆς Βιέννης καὶ πού πρόκειται νὰ δημοσιέψῃ. Στὴ σκιαγραφία τοῦ Γ. Μακρῆ γιὰ τὸν Θωμᾶ Χάρντνυ διαβάζουμε αὐτὸ τὸ περιεργό. “Ὅταν πέθανε, „ στὶς ἀρχές τοῦ Γενάρη, 87 χρονῶν, πάντα δροσερὸς καὶ „ πάντα ἔτοιμος γιὰ κάποιον καινούργιο, ἔγραψε μιὰ μελέτη γιὰ „ τὸν μεγάλο συμπατριώτη του Μέρεδιθ”. (Πῶς τὰ κατάφερε ὁ καημένος καὶ πεθαμένος νὰ γράφῃ!!) Ἔχει ἕνα διήγημα ἠθογραφικὸ ὁ κ. Κώστας Χάλκης “Τὸ ψυχικό”.

Στὸ δεύτερο τεῦχος τὸ περιοδικὸ συζητεῖ πάνω σὲ τρία γράμματα πού ἔλαβε ἄλλα συμβουλευτικὰ καὶ ἄλλα ἐπικριτικὰ γιὰ τὴν ἀπροσδιόριστη κατεύθυνσή του. Βρίσκουμε μελέτη τοῦ Δ. Α. Ζακυθηνοῦ γιὰ τὸν Ἄνδρῆα Κάλβο, καὶ πολλές, παρὰ πολλές μεταφράσεις.

“*Ἀναγέννηση*”, μηνιαῖο περιοδικό. Χρονιὰ Β'. τεῦχος 50. Ἀθήνα· μετὰ τὸ παράρτημα τοῦ περιοδικοῦ, “Σχολικὴ Πράξις”.—Δημοσιεύεται ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Ν. Καζαντζάκη “Τὶ γίνεται στὴ Ρωσία” πού ἔγινε στὶς 11 τοῦ Γενάρη ὅταν ἔκαμε τὴν διάλεξή του στὴν Ἀλάμπρα ὁ Παναῖτ Ἰστράτη στὴ σειρά τῶν ὁμιλιῶν τοῦ “Ἐκπαιδευτικοῦ ὁμίλου”. Ἡ κ. Δώρα Μοάτσου ἀρχίζει μιὰ ἐνδιαφέρουσα μελέτη τῆς γιὰ τὴ στιχουργικὴ “Ὁ Ἑλληνικὸς στίχος ἀπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ὡς σήμερα”. Βρίσκουμε ἕνα μέρος τῆς